

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (stora avdelningen)

den 19 juli 2012 *

”Överklagande — Konkurrens — Konkurrensbegränsande samverkan — Den spanska marknaden för köp och första beredning av råttobak — Fastställande av priser och uppdelning av marknaden — Överträdelse av artikel 81 EG — Fråga huruvida ansvaret för ett dotterbolags överträdelse kan åläggas dess moderbolag — Oskuldspresumtion — Rätten till försvar — Motiveringsskyldighet — Likabehandling”

I de förenade målen C-628/10 P och C-14/11 P,

angående två överklaganden enligt artikel 56 i stadgan för Europeiska unionens domstol, som ingavs den 28 december 2010 respektive den 7 januari 2011,

Alliance One International Inc., tidigare Standard Commercial Corp., Danville (Förenta staterna),

Standard Commercial Tobacco Co. Inc., Wilson (Förenta staterna),

företrädna av M. Odriozola Alén och A. João Vide, abogados,

klagande,

i vilket de andra parterna är:

Trans-Continental Leaf Tobacco Corp. Ltd, Vaduz (Liechtenstein),

sökande i första instans,

Europeiska kommissionen, företrädd av F. Castillo de la Torre, E. Gippini Fournier och R. Sauer, samtliga i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande i första instans,

och

Europeiska kommissionen, företrädd av F. Castillo de la Torre, E. Gippini Fournier och R. Sauer, samtliga i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

klagande,

i vilket de andra parterna är:

Alliance One International Inc.,

* Rättegångsspråk: engelska.

Standard Commercial Tobacco Co. Inc.,

Trans-Continental Leaf Tobacco Corp. Ltd,

företrädna av M. Odriozola Alén och A. João Vide, abogados,

sökande i första instans,

meddelar

DOMSTOLEN (stora avdelningen)

sammansatt av ordföranden V. Skouris, avdelningsordförandena A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, M. Safjan och A. Prechal samt domarna K. Schiemann, E. Juhász, G. Arestis, A. Arabadjiev (referent), D. Šváby, M. Berger och E. Jarašiūnas,

generaladvokat: J. Kokott,

justitiesekreterare: förste handläggaren L. Hewlett,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 16 november 2011,

och efter att den 12 januari 2012 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Alliance One International Inc. (nedan kallat AOI), tidigare Standard Commercial Corp. (nedan kallat SCC), och Standard Commercial Tobacco Co. Inc. (nedan kallat SCTC) har i sitt överklagande (C-628/10 P) yrkat att domstolen ska upphäva den dom som Europeiska unionens tribunal meddelade den 27 oktober 2010 i mål T-24/05, Alliance One International m.fl. mot kommissionen (REU 2010, s. I-5329) (nedan kallad den överklagade domen), varigenom tribunalen ogillade deras talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut K(2004) 4030 slutlig av den 20 oktober 2004 om ett förfarande enligt artikel 81.1 [EG] (ärende COMP/C.38.238/B.2 – Råtobak – Spanien) (nedan kallat det omtvistade beslutet). AOI och SCTC har även yrkat att beslutet ska ogiltigförklaras i den mån det avser dem samt att de böter som de har ålagts genom beslutet ska sättas ned.
- 2 Europeiska kommissionen har i sitt överklagande (C-14/11 P) yrkat att domstolen ska upphäva den överklagade domen i den del det omtvistade beslutet härigenom ogiltigförklarades vad avser Trans-Continental Leaf Tobacco Corp. Ltd (nedan kallat TCLT) och att detta bolags talan vid tribunalen ska ogillas.

I – Bakgrund till tvisten

- 3 De faktiska omständigheter som gett upphov till förevarande tvist, vilka redovisas i punkterna 1–40 i den överklagade domen, kan sammanfattas på följande sätt.
- 4 World Wide Tobacco España, SA (nedan kallat WWTE), Agroexpansión SA (nedan kallat Agroexpansión) och Tabacos Españoles SL (nedan kallat Taes) är tre av de fyra företag som utför den första beredningen av råtobak i Spanien (nedan kallas dessa fyra företag gemensamt beredningsföretagen).

- 5 Mellan år 1995 och den 5 maj 1998 ägdes två tredjedelar av aktiekapitalet i WWTE av TCLT, ett helägt dotterbolag till SCTC, som i sin tur är ett helägt dotterbolag till SCC (numera AOI). Den resterande tredjedelen ägdes av styrelseordföranden i WWTE och två medlemmar av dennes familj.
- 6 Den 5 maj 1998 ökade TCLT sin andel i WWTE:s aktiekapital till 86,94 procent. Resterande aktier innehades av WWTE som egna aktier (9,73 procent) och av en privatperson (3,33 procent). I oktober 1998 köpte WWTE de privatägda aktierna och SCC fick en direkt ägarandel i WWTE på 0,04 procent. I maj 1999 ökade TCLT och SCC sina ägarandelar i WWTE till 89,64 procent respektive 0,05 procent. Resterande del innehades av WWTE som egna aktier.
- 7 Agroexpansión ingår i en koncern i vilken Dimon Inc. är det yttersta moderbolaget. Dimon Inc. innehar, genom sitt helägda dotterbolag Intabex Netherlands BV (nedan kallat Intabex), samtliga akter i Agroexpansión.
- 8 Alla aktier i Taes och i Deltafina SpA (nedan kallat Deltafina), som är ett italienskt bolag vars huvudsakliga verksamhet är att utföra den första beredningen av råttobak i Italien och att sälja bearbetad tobak, innehas av Universal Leaf Tobacco Co. Inc. (nedan kallat Universal Leaf). Universal Leaf är i sin tur ett helägt dotterbolag till det amerikanska bolaget Universal Corp. (nedan kallat Universal).
- 9 Den 3 och 4 oktober 2001 företog kommissionen undersökningar enligt artikel 14 i rådets förordning nr 17 av den 6 februari 1962, första förordningen om tillämpning av artiklarna [81 EG] och [82 EG] (EGT 13, 1962, s. 204; svensk specialutgåva, område 8, volym 1, s. 8). Undersökningarna ägde bland annat rum i lokaler tillhörande WWTE och syftade till att kontrollera upplysningar om att beredningsföretagen och de spanska råttobaksproducenterna hade gjort sig skyldiga till överträdelser av artikel 81 EG.
- 10 Den 11 december 2003 utfärdade kommissionen ett meddelande om invändningar som riktades till 20 företag och sammanslutningar, däribland SCTC och SCC.
- 11 Den 20 oktober 2004 antog kommissionen det omtvistade beslutet, vilket bland annat avser en horisontell kartell som beredningsföretagen och Deltafina bildat och genomfört på den spanska marknaden för råttobak.
- 12 Enligt kommissionen hade kartellen till syfte att varje år under perioden 1996–2001 fastställa genomsnittliga leveranspriser för varje råttobakssort, oavsett kvalitet, och att fastställa hur stor kvantitet av varje råttobakssort som vart och ett av beredningsföretagen fick köpa hos producenterna. Därutöver enades beredningsföretagen och Deltafina, under perioden 1999–2001, om prisintervaller för de olika kvalitetsklasserna inom varje råttobakssort och om genomsnittliga minimipriser per producent och per producentsammanslutning.
- 13 I det omtvistade beslutet fann kommissionen att kartellen utgör en enda, fortlöpande överträdelse av artikel 81.1 EG och att ansvaret för kartellen skulle åläggas bland andra Deltafina och beredningsföretagen. Kommissionen ålade vidare dessa företag att omedelbart upphöra med överträdelserna och att inte framdeles vidta några konkurrensbegränsande åtgärder med liknande föremål eller verkan. I beslutet ålades kartelldeltagarna följande böter: Taes 108 000 euro, WWTE 1 822 500 euro, Agroexpansión 2 592 000 euro och Deltafina 11 880 000 euro.
- 14 Det framgår även av det omtvistade beslutet att WWTE:s tre moderbolag är solidariskt betalningsansvariga för de böter som ålagts dotterbolaget, liksom att Dimon Inc. är solidariskt betalningsansvarigt för de böter som ålagts Agroexpansión. Intabex är däremot inte ansvarigt för de böter som ålagts Agroexpansión och Universal, och Universal Leaf har inte heller ansetts solidariskt ansvarigt för de böter som ålagts Taes och Deltafina.

- 15 När det gäller det omtvistade beslutets adressater angav kommissionen, i skälen 375 och 376 i det omtvistade beslutet, följande:

”(375) I förevarande fall kontrolleras tre av de fyra spanska beredningsföretagen för råttobak (till 100 procent eller 90 procent) av amerikanska multinationella företag. Dessutom föreligger andra faktiska omständigheter som stöder antagandet att Agroexpansión och WWTE:s moderbolag ska hållas ansvariga för respektive dotterbolags handlande. Om så är fallet ska de två bolagen – moderbolaget och dess dotterbolag – anses solidariskt ansvariga för de överträdelser som konstaterats i [det omtvistade] beslutet.

(376) Däremot har det, efter det att meddelandet om invändningar sändes och efter det att parterna hördes muntligen, framkommit att det saknas stöd i handlingarna i ärendet för att dra en liknande slutsats beträffande de ägarandelar Universal... och Universal Leaf ... har i Taes och Deltafina. Utöver det faktum att moderbolagen och deras dotterbolag är närstående bolag finns det i själva verket inga uppgifter i handlingarna i ärendet som tyder på att Universal ... och Universal Leaf verkligen var delaktiga i det händelseförlopp som prövats i förevarande beslut. Ett beslut i detta ärende kan därmed inte riktas till nämnda bolag. Detsamma gör sig i än högre grad gällande för Intabex ..., eftersom detta bolags hundraprocentiga ägande i Agroexpansión var rent finansiellt.”

- 16 Vad särskilt gäller WWTE tog kommissionen, med hänsyn till de omständigheter som framgår av punkterna 5 och 6 i förevarande dom, utgångspunkt i två skilda perioder, varav den första sträcker sig från år 1995 till och med den 4 maj 1998 (nedan kallad den första perioden) och den andra från den 5 maj 1998 till den dag då det omtvistade beslutet antogs (nedan kallad den andra perioden).

- 17 När det gäller den första perioden fann kommissionen, i skälen 391 och 392 i det omtvistade beslutet och på grundval av en rad omständigheter som bland annat angetts i skälen 388–390 i beslutet, att SCC – genom SCTC och TCLT – samt styrelseordföranden i WWTE och dennes familj gemensamt kontrollerade WWTE, att SCC och/eller dess dotterbolag faktiskt utövade ett inflytande över WWTE och att SCC hade vidtagit vissa åtgärder som sammantaget gjorde det möjligt för SCC att hålla sig underrättat om WWTE:s verksamhet och följaktligen att faktiskt kontrollera WWTE:s affärspolicy.

- 18 När det gäller den andra perioden fann kommissionen, i skälen 397 och 400 i det omtvistade beslutet och på grundval av en rad omständigheter som bland annat angetts i skälen 393–398 i beslutet, att SCC – antingen direkt eller genom SCTC och TCLT – ensamt kontrollerade WWTE, att de argument som SCC framfört i sitt svar på meddelandet om invändningar inte föranledde någon annan bedömning i denna del, att SCC och/eller dess dotterbolag SCTC och TCLT således utövade ett avgörande inflytande över WWTE:s affärspolicy och att dessa bolag således skulle hållas solidariskt ansvariga för de konkurrensöverträdelser som lagts WWTE till last.

II – Förfarandet vid tribunalen och den överklagade domen

- 19 Genom ansökan som inkom till förstainstansrättens kansli den 21 januari 2005 väckte AOI, SCTC och TCLT talan om ogiltigförklaring av det omtvistade beslutet i den del det avsåg dem.

- 20 AOI, SCTC och TCLT anförde två grunder till stöd för sin talan. Den första grunden avsåg i första hand åsidosättande av artikel 81.1 EG och artikel 23.2 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 [EG] och 82 [EG] (EGT L 1, 2003, s. 1) och i andra hand bristfällig motivering av det omtvistade beslutet. Den andra grunden avsåg åsidosättande av principen om likabehandling.

- 21 Tribunalen beslutade att de båda grunderna skulle prövas i ett sammanhang och fann först att talan inte kunde vinna bifall såvitt avsåg den första grundens andra del avseende bristfällig motivering av det omtvistade beslutet.
- 22 Tribunalen slog därefter fast att talan inte kunde vinna bifall såvitt avsåg den andra grunden avseende åsidosättande av principen om likabehandling, eftersom den fann att kommissionen hade tillämpat samma principer för alla berörda moderbolag vid bedömningen av huruvida dessa bolag skulle hållas ansvariga för de överträdelser som begåtts av deras dotterbolag. Tribunalen anförde särskilt att det inte framgick av det omtvistade beslutet att kommissionen i detta hänseende hade behandlat SCC:s och SCTC:s situation och den situation som Universal, Universal Leaf eller Intabex befann sig i olika.
- 23 Denna bedömning grundade sig bland annat på följande överväganden, vilka framgår av punkterna 155–157 i den överklagade domen:
- ”155 När det gäller den specifika situationen att ett helägt dotterbolag har åsidosatt gemenskapens konkurrensregler, har kommissionen ..., av försiktighetsskäl, inte bara åberopat den presumtion som slagits fast i rättspraxis till styrkande av att moderbolaget faktiskt utövar ett avgörande inflytande över dotterbolagets affärspolicy, utan den har även beaktat andra faktiska omständigheter som bekräftar att ett sådant inflytande faktiskt har utövats. Härigenom har kommissionen emellertid endast höjt beviskravet för att villkoret avseende faktiskt utövande av ett avgörande inflytande ska anses uppfyllt ...
- 156 När kommissionen, i ett ärende som avser en överträdelse i vilken flera olika företag är inblandade, inom ramen för de principer som fastställts i rättspraxis tillämpar en bestämd metod för att avgöra huruvida såväl de dotterbolag som i praktiken har begått överträdelsen som deras moderbolag ska hållas ansvariga, måste den lägga samma kriterier till grund för bedömningen av alla dessa företag, om inte annat föranleds av särskilda omständigheter.
- 157 Kommissionen är nämligen skyldig att iaktta likabehandlingsprincipen. Denna princip innebär, enligt fast rättspraxis, att lika situationer inte får behandlas olika och att olika situationer inte får behandlas lika, såvida det inte finns sakliga skäl för en sådan behandling ...”
- 24 När det gäller den första grundens första del konstaterade tribunalen i punkt 194 i den överklagade domen, vad avser den första perioden, och i punkt 217 i den överklagade domen, vad avser den andra perioden, att kommissionen hade styrkt att SCC och SCTC faktiskt utövade ett avgörande inflytande över WWTE.
- 25 I punkterna 195–197 i den överklagade domen fann tribunalen däremot, vad avser den första och den andra perioden, att ingen av de omständigheter som kommissionen anförde i det omtvistade beslutet kunde läggas till grund för att TCLT faktiskt utövade ett avgörande inflytande över WWTE och att kommissionen således inte hade grund för att hålla TCLT ansvarigt för WWTE:s överträdelse och inte heller för att hålla det solidariskt betalningsansvarigt för de böter WWTE ålagts.
- 26 Tribunalen fann särskilt, i punkt 218 i den överklagade domen, att kommissionen inte kunde grunda sin bedömning enbart på det faktum att WWTE var ett i det närmaste helägt dotterbolag till TCLT, eftersom TCLT i så fall skulle utsättas för en diskriminerande behandling i förhållande till Intabex samt i förhållande till Universal och Universal Leaf.
- 27 Tribunalen underkände slutligen, i punkterna 220–229 i den överklagade domen, klagandenas argument till stöd för att WWTE agerade självständigt på marknaden under den period då överträdelsen begicks. Tribunalen ogiltigförklarade således det omtvistade beslutet i den del det avsåg TCLT och ogillade talan i övrigt.

III – Förfarandet vid domstolen och parternas yrkanden

- 28 Genom beslut av domstolens ordförande av den 14 september 2011, förenades målen C-628/10 P och C-14/11 P med avseende på det muntliga förfarandet och domen.
- 29 AOI och SCTC har, i sitt överklagande, yrkat att domstolen ska
- upphäva den överklagade domen och ogiltigförklara det omtvistade beslutet, i den del det avser dem,
  - nedsätta de böter de ålagts i det omtvistade beslutet, och
  - förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna i båda instanserna.
- 30 Kommissionen har i sin svarsskrivelse yrkat att överklagandet ska ogillas och att klagandena ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna i båda instanserna.
- 31 Kommissionen har, i sitt överklagande, yrkat att domstolen ska
- upphäva den överklagade domen i den mån som det omtvistade beslutet härigenom har ogiltigförklarats avseende TCLT,
  - ogilla TCLT:s talan vid tribunalen, och
  - förplikta TCLT att ersätta rättegångskostnaderna i båda instanserna.
- 32 AOI, SCTC och TCLT har i sin svarsskrivelse yrkat att domstolen ska ogilla överklagandet och att kommissionen ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna i båda instanserna.

IV – Prövning av överklagandena

- 33 Domstolen kommer först att pröva kommissionens överklagande.

A – Kommissionens överklagande

- 34 Kommissionen har anfört fyra grunder till stöd för sitt överklagande. Som första och fjärde grund har kommissionen gjort gällande att tribunalen har tillämpat principen om likabehandling på ett felaktigt sätt. Den andra grunden avser felaktig rättstillämpning vid fastställandet av det rättsliga kriteriet för moderbolagens ansvar. Som tredje grund har kommissionen gjort gällande att tribunalen har åsidosatt rätten till ett kontradiktoriskt förfarande och att den har gjort en felaktig tolkning av motiveringsskyldigheten.
- 35 Den första och den andra grunden ska prövas gemensamt.

1. Den första och den andra grunden

a) Parternas argument

- 36 Kommissionen har som första grund gjort gällande att tribunalen inte beaktade den omständigheten att principen om likabehandling måste tillämpas mot bakgrund av legalitetsprincipen och att det därför inte är möjligt att till sin egen förmån åberopa en rättsstridig åtgärd som gynnat någon annan. Ett företag som har åsidosatt artikel 81 EG kan således inte undgå sanktion av det skälet att ett annat företag som befunnit sig i en liknande situation inte har ålagts böter.
- 37 Kommissionen har vidare gjort gällande att dessa argument framfördes vid tribunalen, men att tribunalen inte tog ställning till dem i domen. Kommissionen anser därför att den överklagade domen är bristfälligt motiverad.
- 38 Kommissionen har även anfört att WWTE är ett i det närmaste helägt dotterbolag till TCLT och att det därför kunde presumeras att TCLT utövat ett avgörande inflytande över WWTE och att tribunalen inte konstaterade att TCLT hade motbevisat, eller ens försökt motbevisa, denna presumtion.
- 39 Härutöver har kommissionen hävdat att tribunalen gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den fann att TCLT kunde undgå ansvar på den grunden att andra bolag som, enligt vad som påstås, befann sig i en liknande situation inte hade hållits ansvariga. Kommissionen anser särskilt att skäl 384 i det omtvistade beslutet, till vilket tribunalen har hänvisat, innebär att det är en förutsättning för att principen om likabehandling ska kunna tillämpas att de situationer som företagen befinner sig i liknar varandra, vilket inte är fallet här.
- 40 Som andra grund har kommissionen gjort gällande att tribunalen gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den fann att kommissionen var skyldig att tillämpa samma tillvägagångssätt för alla adressater till det omtvistade beslutet, eftersom den, för vissa företag, hade anfört ”dubbla grunder” för konstaterandet att det varit fråga om ett faktiskt utövande av avgörande inflytande, och inte enbart tillämpat den presumtion som slagits fast i rättspraxis. Det enda tillämpliga kriteriet är det som framgår av rättspraxis och kommissionen kan varken höja beviskravet eller, genom ett sådant tillvägagångssätt, styra tribunalens rättsliga prövning.
- 41 När det rättsliga kriterium som slagits fast i rättspraxis är uppfyllt saknar det således betydelse om kommissionen, av försiktighetsskäl, har anfört ytterligare indicier till stöd för sitt ställningstagande och dessa indicier utgör i vart fall inte något bindande rättsligt kriterium vid bedömningen av huruvida ett moderbolag faktiskt utövat ett avgörande inflytande över sitt dotterbolag.

b) Domstolens bedömning

- 42 Enligt fast rättspraxis omfattar begreppet företag varje enhet som bedriver ekonomisk verksamhet, oavsett enhetens rättsliga form och oavsett hur den finansieras. Begreppet företag ska förstås som en ekonomisk enhet, även om enheten i juridisk mening består av flera fysiska eller juridiska personer. När en sådan ekonomisk enhet har överträtt konkurrensreglerna ska den, enligt principen om personligt ansvar, ansvara för överträdelsen (dom av den 20 januari 2011 i mål C-90/09 P, General Química m.fl. mot kommissionen, REU 2011, s. I-1, punkterna 34–36 och där angiven rättspraxis, och dom av den 29 september 2011 i mål C-521/09 P, Elf Aquitaine mot kommissionen, REU 2011, s. I-8947, punkt 53).
- 43 Närmare bestämt kan ett dotterbolags beteende tillskrivas moderbolaget då dotterbolaget, trots att det är en fristående juridisk person, inte självständigt bestämmer sitt marknadsbeteende, utan i huvudsak följer instruktioner som det får av moderbolaget, särskilt med hänsyn till de ekonomiska,

organisatoriska och juridiska band som binder samman dessa två juridiska enheter (dom av den 10 september 2009 i mål C-97/08 P, Akzo Nobel m.fl. mot kommissionen, REG 2009, s. I-8237, punkt 58, domen i det ovannämnda målet Elf Aquitaine mot kommissionen, punkt 54, och dom av den 29 september 2011 i mål C-520/09 P, Arkema mot kommissionen, REU 2011, s. I-8901, punkt 38).

- 44 I en sådan situation ingår moderbolaget och dotterbolaget nämligen i samma ekonomiska enhet och den omständigheten att de utgör ett och samma företag i den mening som avses i artikel 81 EG medför att kommissionen kan besluta att ålägga moderbolaget böter utan att det krävs att moderbolaget personligen har deltagit i överträdelsen (se domarna i de ovannämnda målen Akzo Nobel m.fl. mot kommissionen, punkt 59, General Química m.fl. mot kommissionen, punkt 38, och Elf Aquitaine mot kommissionen, punkt 55).
- 45 Vid fastställandet av huruvida ett dotterbolag bestämmer sitt marknadsbeteende självständigt är kommissionen i princip skyldig att beakta samtliga relevanta omständigheter som rör de ekonomiska, organisatoriska och juridiska banden mellan dotterbolaget och dess moderbolag. Dessa omständigheter kan variera från ett fall till ett annat och kan därför inte räknas upp på ett uttömmande sätt (se, för ett liknande resonemang, domarna i de ovannämnda målen Akzo Nobel m.fl. mot kommissionen, punkterna 73 och 74, och Elf Aquitaine mot kommissionen, punkt 58).
- 46 Domstolen har slagit fast att i det särskilda fall då ett moderbolags helägda dotterbolag har överträtt unionens konkurrensregler kan detta moderbolag utöva ett avgörande inflytande över dotterbolaget, och det föreligger en motbevisbar presumtion för att moderbolaget faktiskt utövar ett sådant inflytande (dom av den 29 mars 2011 i de förenade målen C-201/09 P och C-216/09 P, ArcelorMittal Luxembourg mot kommissionen och kommissionen mot ArcelorMittal Luxembourg m.fl., REU 2011, s. I-2239, punkt 97, och domen i det ovannämnda målet Elf Aquitaine mot kommissionen, punkt 56).
- 47 Under dessa omständigheter är det tillräckligt att kommissionen visar att ett dotterbolag är helägt för att det ska kunna presumeras att moderbolaget faktiskt utövar ett avgörande inflytande över dotterbolagets affärspolicy. Kommissionen kan då hålla moderbolaget solidariskt betalningsansvarigt för de böter som ålagts dotterbolaget, förutsatt att moderbolaget, på vilket det ankommer att bryta presumtionen, inte kan bevisa att dotterbolaget agerar självständigt på marknaden (domarna i de ovannämnda målen Akzo Nobel m.fl. mot kommissionen, punkt 61, Elf Aquitaine mot kommissionen, punkt 57, och Arkema mot kommissionen, punkt 41).
- 48 Det ska inledningsvis framhållas att den presumtion som framgår av den rättspraxis som nämnts i punkterna 46 och 47 i förevarande dom kan motbevisas.
- 49 Vidare innebär inte denna rättspraxis att kommissionen är skyldig att endast grunda sitt beslut på nämnda presumtion. Det finns nämligen inget som hindrar att kommissionen, vid fastställandet av att ett moderbolag faktiskt utövar ett avgörande inflytande över sitt dotterbolag, grundar sig på annan bevisning eller på presumtionen i kombination med sådan annan bevisning.
- 50 Såsom tribunalen konstaterade i punkterna 134–147 i den överklagade domen, framgår det i förevarande fall av det omtvistade beslutet att kommissionen – när det gäller bedömningen av huruvida moderbolagen faktiskt utövade ett avgörande inflytande över sina dotterbolag – hade beslutat att endast hålla moderbolagen ansvariga om det fanns bevisning som bekräftade presumtionen att moderbolag faktiskt utövar ett avgörande inflytande över sina dotterbolag om det är fråga om helägda dotterbolag (metoden med ”dubbla grunder”) och att kommissionen således hade avstått från att enbart tillämpa presumtionen om avgörande inflytande. Detta har även bekräftats av kommissionen i målet i första instans.

- 51 Det är dessutom utrett att anledningen till att kommissionen valde detta tillvägagångssätt vid antagandet av det omtvistade beslutet var att den, mot bakgrund av den rättspraxis som förelåg vid denna tid, var osäker på huruvida det faktum att ett dotterbolag var helägt i sig innebar att presumtionen aktualiserades, även då den inte hade motbevisats, och huruvida detta faktum således var tillräckligt för att visa att ett moderbolag faktiskt utövat ett avgörande inflytande över sitt dotterbolag.
- 52 Det kan således konstateras att kommissionen gjorde en riktig bedömning när den valde att fastställa ansvaret för de aktuella moderbolagen med användande av en av de metoder som den, med hänsyn till vad som anförts i punkt 49 i förevarande dom, får använda för att bedöma huruvida det föreligger ett sådant avgörande inflytande.
- 53 Domstolen delar även tribunalens bedömning i punkt 155 i den överklagade domen, där det konstateras att kommissionen, vid bedömningen av huruvida moderbolagen kunde åläggas ansvaret för den aktuella kartellen, genom valet av denna metod har ålagt sig själv en strängare bevisbörda för att det varit fråga om ett faktiskt utövande av avgörande inflytande än vad som i princip hade behövts, mot bakgrund av den rättspraxis som nämnts i punkterna 46 och 47 i förevarande dom.
- 54 I punkterna 195–197 samt 218 och 219 i den överklagade domen konstaterade tribunalen emellertid att den bevisning som anges i det omtvistade beslutet inte i någon del bekräftade presumtionen att TCLT faktiskt utövade ett avgörande inflytande över WWTE och att det var avsaknaden av sådan bevisning som var anledningen till att kommissionen, i enlighet med den metod den valt, inte höll moderbolagen Intabex, Universal och Universal Leaf ansvariga för överträdelsen.
- 55 Mot bakgrund härav fann tribunalen att kommissionen inte kunde hålla TCLT solidariskt betalningsansvarigt för de aktuella böterna utan att diskriminera detta bolag i förhållande till Intabex samt i förhållande till Universal och Universal Leaf.
- 56 Det ska framhållas att kommissionen, i sitt överklagande, inte har ifrågasatt dessa påståenden. Kommissionen har således inte bestritt det faktum att den använt den valda metoden, det vill säga metoden med ”dubbla grunder”, på alla moderbolag till de i den aktuella kartellen deltagande dotterbolagen, utom TCLT, som enligt det omtvistade beslutet inte uppfyllde de kriterier som ligger till grund för denna metod. Härav följer att kommissionen höll TCLT ansvarigt endast på grundval av den aktuella presumtionen.
- 57 I punkterna 156 och 157 i den överklagade domen fann tribunalen emellertid att principen om likabehandling kräver att kommissionen, när den tillämpar en metod som den förevarande vid fastställandet av huruvida moderbolag vars dotterbolag deltagit i samma kartell ska hållas ansvariga, grundar sig på samma kriterier för alla dessa moderbolag, såvida det inte föreligger särskilda skäl.
- 58 I detta hänseende framgår det av domstolens fasta praxis att det, när det gäller fastställande av bötesbeloppet, inte får förekomma diskriminering mellan de företag som deltagit i en överenskommelse eller i ett samordnat förfarande som strider mot artikel 81.1 EG genom tillämpning av olika beräkningsmetoder (se, för ett liknande resonemang, dom av den 16 november 2000 i mål C-280/98 P, Weig mot kommissionen, REG 2000, s. I-9757, punkterna 63–68, och i mål C-291/98 P, Sarrió mot kommissionen, REG 2000, s. I-9991, punkterna 97–100).
- 59 Eftersom det faktum att ett moderbolag åläggs ansvar för dess dotterbolags överträdelse, med den beräkningsmetod som kommissionen använder, kan ha stor betydelse för det bötesbelopp som dessa bolag kan åläggas solidariskt, gjorde tribunalen en riktig bedömning när den i punkt 156 i den överklagade domen fann att detsamma logiskt sett gäller när kommissionen, i ett kartellärende och inom de gränser som slagits fast i rättspraxis, tillämpar en särskild metod för att fastställa huruvida de berörda moderbolagen kan hållas ansvariga för sina dotterbolags överträdelser.

- 60 I förevarande fall grundar sig tribunalens bedömning, i motsats till vad kommissionen påstått, inte på att det förelåg skillnader mellan å ena sidan den faktiska situation som TCLT befann sig i och å andra sidan den som Intabex och Universal befann sig i, utan på att dessa situationer var jämförbara med hänsyn till det beviskrav som kommissionen ansåg skulle uppställas avseende den aktuella kartellen för att fastställa att moderbolagen faktiskt utövat ett avgörande inflytande över sina dotterbolag och med hänsyn till den bevisning som anges i det omtvistade beslutet.
- 61 Härav följer att tribunalen gjorde en riktig bedömning när den konstaterade att det förekom en särbehandling som innebar att det omtvistade beslutet delvis skulle ogiltigförklaras.
- 62 I motsats till vad kommissionen påstått föranleder de krav som ställs enligt legalitetsprincipen ingen annan bedömning.
- 63 Såsom generaladvokaten har anfört i punkt 64 i sitt förslag till avgörande gjorde sig kommissionen inte skyldig till någon rättsstridighet, eftersom den tillämpade en metod som är förenlig med domstolens praxis avseende avgörande inflytande, och den kunde därmed inte, med stöd av legalitetsprincipen, undgå sin skyldighet att iaktta principen om likabehandling i förevarande fall.
- 64 När det slutligen gäller påståendet om bristfällig motivering av den överklagade domen framgår det av domstolens fasta praxis att den skyldighet att motivera domarna som åvilar tribunalen enligt artiklarna 36 och 53 första stycket i stadgan för Europeiska unionens domstol inte innebär någon skyldighet för tribunalen att lämna en uttömmande redogörelse för vart och ett av de resonemang som parterna i tvisten fört. Motiveringen kan således vara underförstådd, under förutsättning att de som berörs därav får kännedom om de skäl som ligger till grund för den överklagade domen och att domstolen ges tillräckligt underlag för att kunna utföra sin prövning av överklagandet (dom av den 16 december 2010 i mål C-480/09 P, AceaElectrabel Produzione mot kommissionen, REU 2010, s. I-0000, punkt 77 och där angiven rättspraxis).
- 65 I förevarande fall framgår det av punkt 113 i den överklagade domen att tribunalen redogjorde för den argumentation som kommissionen framfört i första instans. Dessutom följer det av punkterna 156 och 157 samt punkterna 218 och 219 i den överklagade domen att tribunalen uttryckligen underkände denna argumentation. Tribunalen fann nämligen att kommissionen inte hade gjort sig skyldig till någon rättsstridighet, eftersom den tillämpade en metod som är förenlig med rättspraxis avseende avgörande inflytande och att den därmed inte, med stöd av legalitetsprincipen, kunde undgå sin skyldighet att iaktta principen om likabehandling i förevarande fall.
- 66 I övrigt är den överklagade domen, i motsats till vad kommissionen har hävdad, inte bristfälligt motiverad, eftersom nämnda punkter i domen ger dem som berörs därav kännedom om de skäl som ligger till grund för den och domstolen tillräckligt underlag för att kunna utföra sin prövning av överklagandet.
- 67 Mot bakgrund härav kan kommissionens överklagande inte bifallas såvitt avser den första och den andra grunden.

2. Den tredje grunden för kommissionens överklagande: Åsidosättande av rätten till ett kontradiktoriskt förfarande och felaktig tolkning av motiveringsskyldigheten

a) Parternas argument

- 68 Kommissionen har gjort gällande att tribunalen gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den, i punkt 196 i den överklagade domen, fann att kommissionen inte kunde grunda sitt beslut på att det förelåg skillnader mellan å ena sidan den faktiska situation som TCLT befann sig i och å andra sidan

den som Intabex och Universal befann sig i, eftersom dessa skillnader inte hade nämnts i det omtvistade beslutet. Kommissionen anser nämligen att den klart redogjorde för dessa skillnader i sitt svaromål till tribunalen.

- 69 Kommissionen har hävdad att motiveringsskyldigheten inte kräver att det ges en motivering till att den aktuella rättsakten inte riktats till vissa tredje parter och anser därmed att den inte var skyldig att i det omtvistade beslutet ange skälen till att den inte riktat beslutet till Intabex och till Universal samt inte heller motivera varför dessa bolag, enligt vad som påstås, behandlats annorlunda.
- 70 Kommissionen har framhållit att TCLT under det administrativa förfarandet inte hade åberopat att principen om likabehandling åsidosatts och inte hade hävdad att dess intressen i WWTE var rent finansiella. Argumentet avseende den påstådda diskrimineringen kunde således först bemötas i kommissionens svaromål till tribunalen.
- 71 Enligt kommissionen har tribunalens inställning, under dessa omständigheter, hindrat kommissionen från att försvara sig mot ett påstående om diskriminering. Kommissionen anser sig ha rätt att grunda sig på alla omständigheter som den anser nödvändiga för sitt försvar när ett argument anförs för första gången vid tribunalen. I synnerhet är den inte, enligt rättspraxis, skyldig att i sina beslut ange alla de argument som den skulle kunna åberopa senare, till bestridande av påståenden om att dess rättsakter är rättsstridiga.

b) Domstolens bedömning

- 72 Den motivering som krävs enligt artikel 296 FEUF ska vara anpassad till rättsaktens beskaffenhet. Av motiveringen ska vidare klart och tydligt framgå hur den institution som har antagit rättsakten har resonerat, så att de som berörs därav kan få kännedom om skälen för den vidtagna åtgärden och så att behörig domstol ges möjlighet att utföra sin prövning (domen i det ovannämnda målet Elf Aquitaine mot kommissionen, punkt 147).
- 73 När det gäller individuella beslut framgår det av domstolens fasta praxis att skyldigheten att motivera ett sådant beslut har till syfte, utöver att göra det möjligt för domstolen att pröva beslutets lagenlighet, att ge den berörde de upplysningar som är nödvändiga för att denne ska kunna bedöma om beslutet eventuellt är behäftat med ett sådant fel att det är möjligt att ifrågasätta dess giltighet (domen i det ovannämnda målet Elf Aquitaine mot kommissionen, punkt 148).
- 74 Den berörde ska följaktligen i princip underrättas om skälen för beslutet samtidigt som den mottar det beslut som går denne emot. En bristfällig motivering kan inte rättas till genom att den berörde underrättas om skälen för beslutet under förfarandet vid unionsdomstolen (domen i det ovannämnda målet Elf Aquitaine mot kommissionen, punkt 149 och där angiven rättspraxis).
- 75 När ett beslut om tillämpning av unionens konkurrensregler riktar sig till flera adressater och berör frågan om åläggande av ansvar för den konstaterade överträdelsen, ska beslutet innehålla en tillräcklig motivering i förhållande till var och en av dessa adressater, i synnerhet i förhållande till dem som enligt beslutet ska bära ansvaret för överträdelsen. Vad beträffar ett moderbolag som hålls ansvarigt för dotterbolagets rättsstridiga beteende, ska ett sådant beslut således i princip innehålla en redogörelse för skälen till att moderbolaget åläggs ansvar för överträdelsen.
- 76 Tribunalen konstaterade först att kommissionen, såsom framgår av det omtvistade beslutet, hade valt att endast hålla de berörda moderbolagen ansvariga, om det i varje enskilt fall fanns bevisning som kunde bekräfta presumtionen om att moderbolagen faktiskt utövade ett avgörande inflytande över sina respektive dotterbolag då dessa bolag var helägda. Därefter konstaterade tribunalen att det i det omtvistade beslutet, när det gäller TCLT, inte hänvisas till någon bevisning som bekräftar

presumtionen. Slutligen konstaterade tribunalen att det var på grund av avsaknaden av sådan bevisning som kommissionen hade valt att inte hålla moderbolagen Intabex, Universal och Universal Leaf ansvariga för överträdelsen.

- 77 Tribunalen gjorde sig således inte skyldig till felaktig rättstillämpning när den, i punkt 196 i den överklagade domen, slog fast att en omständighet som kommissionen åberopat för första gången i sitt svaromål till tribunalen inte kan beaktas.
- 78 Tribunalen har inte heller, genom denna tillämpning av relevant rättspraxis, ålagt kommissionen någon skyldighet att motivera att det omtvistade beslutet inte riktats till vissa tredje parter eller att ange alla relevanta argument som hade kunnat åberopas. Tribunalen begränsade sig nämligen i huvudsak till att konstatera, i punkt 195 i den överklagade domen, att det omtvistade beslutet var bristfälligt motiverat med avseende på de kriterier som kommissionen själv ställt upp för sin bedömning och, i punkt 196 i den överklagade domen, att kommissionen inte kunde avhjälpa denna brist under förfarandet vid tribunalen.
- 79 Tribunalen gjorde därmed en riktig bedömning när den slog fast att kommissionens rätt till försvar inte omfattar möjligheten för kommissionen att försvara det omtvistade beslutets lagenlighet mot påståenden om diskriminering genom att, under förfarandet vid tribunalen, åberopa sådan bevisning till styrkande av ett moderbolags ansvar som inte nämns i detta beslut.
- 80 Härav följer att kommissionens överklagande inte kan vinna bifall såvitt avser den tredje grunden.

3. Den fjärde grunden för kommissionens överklagande: Felaktig tillämpning av principen om likabehandling

a) Parternas argument

- 81 Kommissionen anser, i motsats till vad tribunalen slog fast i den överklagade domen, att Universals och Intabex faktiska situation, å ena sidan, och TCLT:s faktiska situation, å andra sidan, inte är identiska och att principen om likabehandling således inte kunde anses åsidosatt.
- 82 Kommissionen har erinrat om att TCLT, i motsats till Intabex, inte var ett rent finansiellt mellanliggande bolag, utan WWTE:s största kund. Denna omständighet utgjorde, enligt kommissionen, skäl både för tillämpningen av presumtionen om faktiskt utövande av avgörande inflytande och för konstaterandet att presumtionen inte hade motbevisats av TCLT.
- 83 Kommissionen har även gjort gällande att skälen till att tribunalen ansåg att Universal befann sig i samma situation som TCLT inte har angetts i den överklagade domen. Eftersom tribunalen inte har prövat kommissionens motivering för att TCLT:s situation skiljer sig från Universals situation är den överklagade domen bristfälligt motiverad.

b) Domstolens bedömning

- 84 Det framgår av artikel 256 FEUF och artikel 58 första stycket i domstolens stadga att tribunalen ensam är behörig att dels fastställa de faktiska omständigheterna, utom då det av handlingarna i målet framgår att de fastställda omständigheterna är materiellt oriktiga, dels bedöma dessa faktiska omständigheter. När tribunalen har fastställt eller bedömt de faktiska omständigheterna, är domstolen enligt artikel 256 FEUF behörig att pröva tribunalens rättsliga bedömning av dessa omständigheter och de rättsliga följderna därav (dom av den 6 april 2006 i mål C-551/03 P, General Motors mot kommissionen, REG 2006, s. I-3173, punkt 51, och av den 29 mars 2011, i mål C-352/09, ThyssenKrupp Nirosta mot kommissionen, REU 2011, s. I-2359, punkt 179).

- 85 Domstolen har även uttalat att bedömningen av de faktiska omständigheterna, med undantag för då tribunalen missuppfattat bevisningen, inte utgör en sådan rättsfråga som i sig ska prövas av domstolen (dom av den 18 maj 2006 i mål C-397/03 P, Archer Daniels Midland och Archer Daniels Midland Ingredients mot kommissionen, REG 2006, s. I-4429, punkt 85, och domen i det ovannämnda målet ThyssenKrupp Nirosta mot kommissionen, punkt 180).
- 86 I förevarande fall kan det emellertid konstateras att kommissionen – genom att argumentera för att Universals och Intabex faktiska situation, å ena sidan, och TCLT:s faktiska situation, å andra sidan, inte är identiska – vill få till stånd en prövning av tribunalens bedömning av de faktiska omständigheterna.
- 87 Såsom har angetts i punkt 60 i förevarande dom grundar sig tribunalens bedömning inte heller på en jämförelse av de nämnda bolagens faktiska situationer, utan på att deras situationer är jämförbara när det gäller det beviskrav som kommissionen ansåg skulle uppställas och när det gäller den bevisning som anges i det omtvistade beslutet.
- 88 Såsom generaladvokaten har anfört i punkt 134 i sitt förslag till avgörande är invändningen om en påstått bristfällig motivering vad avser frågan huruvida TCLT:s situation och Universals situation är jämförbara verkningslös, eftersom skälen till att tribunalen fann att TCLT befann sig i en liknande situation som Intabex har angetts på ett sätt som uppfyller de rättsliga kraven på en sådan motivering. Tribunalen slog fast att kommissionen, utan skäl, hade behandlat TCLT och Intabex olika, och den får redan därmed anses ha angett tillräckliga skäl för sin bedömning att det förelegat särbehandling.
- 89 Mot bakgrund härav kan kommissionens överklagande inte vinna bifall såvitt avser den fjärde grunden och överklagandet ska således ogillas i sin helhet.

B – AOI:s och SCTC:s överklagande

- 90 AOI och SCTC har anfört tre grunder till stöd för sitt överklagande. Den första grunden avser åsidosättande av artikel 81.1 EG och artikel 23.2 i förordning nr 1/2003. Den andra grunden avser åsidosättande av artikel 48.2 i tribunalens rättegångsregler och av rätten till försvar. Den tredje grunden avser åsidosättande av artikel 20 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan), i vilken artikel principen om likabehandling stadfästs. För det fall det omtvistade beslutet ogiltigförklaras har AOI och SCTC yrkat nedsättning av de böter de ålagts.

1. Den första grunden: Åsidosättande av artikel 81.1 EG och artikel 23.2 i förordning nr 1/2003

- 91 Den första grunden består av två delar. Den första avser den omständigheten att WWTE:s moderbolag inte under den första perioden, det vill säga före den 5 maj 1998, kunde utöva något avgörande inflytande över sitt dotterbolag, och den andra delen avser den omständigheten att vissa av AOI:s och SCTC:s grundläggande rättigheter åsidosätts genom den överklagade domen.

a) Den första grundens första del: SCC och SCTC har inte utövat något avgörande inflytande över WWTE

i) Parternas argument

- 92 AOI och SCTC har för det första lagt tribunalen till last att den slog fast att de, under den första perioden, kunde utöva ett avgörande inflytande över WWTE. Under denna period innehade SCC, genom TCLT, endast 66 procent av WWTE:s aktiekapital. Bolagsstämman i WWTE kunde emellertid endast fatta beslut med en majoritet motsvarande 75 procent av aktiekapitalet.

- 93 AOI och SCTC har gjort gällande att även om begreppet avgörande inflytande i den mening som avses i rådets förordning (EG) nr 139/2004 av den 20 januari 2004 om kontroll av företagskoncentrationer (EUT L 24, s. 1) är ett negativt begrepp, och således kan föreligga när en aktieägare har vetorätt, så är ett sådant begrepp inte tillräckligt för att ansvar enligt artikel 81.1 EG ska kunna åläggas. Denna bestämmelse innebär nämligen att ansvar endast kan åläggas på grundval av aktivt handlande från moderbolagets sida i förhållande till dess dotterbolag.
- 94 AOI och SCTC har även gjort gällande att det var felaktigt av tribunalen att anse att det förhållandet att dessa bolag faktiskt utövade ett avgörande inflytande över WWTE nödvändigtvis innebar att de kunde utöva ett sådant inflytande. Dessa två kriterier, det vill säga förmågan att utöva ett avgörande inflytande och det faktiska utövandet av ett sådant inflytande, är nämligen oberoende av varandra.
- 95 AOI och SCTC har framhållit att de bevis som kommissionen lagt fram inte visade att SCC hade instruerat WWTE, utan endast att SCC mottagit upplysningar om de aktuella förfarandena. Dessa upplysningar bevisar emellertid inte i sig att SCC utövade ett avgörande inflytande över WWTE.
- 96 Slutligen har AOI och SCTC hävdatt att den indirekta och negativa kontroll som SCC utövade över WWTE, med hänsyn till att TCLT inte hade ansetts solidariskt ansvarigt, inte var tillräcklig för att SCC skulle kunna åläggas ansvar för WWTE:s beteende.
- 97 För det andra har AOI och SCTC gjort gällande att tribunalen tillämpade begreppet "ett enda företag" på ett felaktigt sätt. De har hävdatt att om WWTE, SCC och minoritetsaktieägaren förenades av ekonomiska, organisatoriska och juridiska band, så borde begreppet ett enda företag omfatta alla dessa parter. Eftersom SCC under den första perioden inte på egen hand kunde utöva ett avgörande inflytande över WWTE, kunde WWTE och SCC ensamma inte anses utgöra en enda ekonomisk enhet.
- 98 Enligt AOI och SCTC har kommissionen inte åberopat det inflytande som minoritetsaktieägaren kunde, eller inte kunde, utöva, och tribunalen har inte prövat huruvida denne aktieägare hade inflytande över WWTE. Det förelåg således inga omständigheter som skulle kunna motivera det faktum att SCC ensamt ålades ansvaret för WWTE:s beteende.
- 99 Kommissionen har hävdatt att AOI:s och SCTC:s överklagande inte kan vinna bifall såvitt avser den första grundens första del. Enligt kommissionen har AOI:s och SCTC:s argument, att ansvaret för en överträdelse som begåtts av ett dotterbolag som är föremål för gemensam kontroll ska åläggas de båda aktieägare som utövar den gemensamma kontrollen, inte framförts i första instans. Detta argument kan således inte prövas.

ii) Domstolens bedömning

- 100 Domstolen underkänner inledningsvis kommissionens invändning om att AOI:s och SCTC:s argument att begreppet "ett enda företag" har tillämpats på ett felaktigt sätt inte kan tas upp till prövning. Detta argument kan nämligen anses utgöra en vidareutveckling av det argument som tidigare lagts fram vid tribunalen och som behandlas i punkterna 56 och 57 i den överklagade domen.
- 101 När det gäller bedömningen i sak har domstolen redan slagit fast att det faktum att ett dotterbolag kontrolleras gemensamt av två moderbolag som är självständiga i förhållande till varandra i princip inte utgör hinder för kommissionen att fastslå att ett av dessa moderbolag och det aktuella dotterbolaget utgör en ekonomisk enhet och att detta även gäller om detta moderbolags andel av aktiekapitalet i dotterbolaget är mindre än det andra moderbolagets andel (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet *AceaElectrabel Produzione* mot kommissionen,

punkt 64). Mot bakgrund härav föreligger det ännu starkare skäl för att ett moderbolag och dess dotterbolag, som i sin tur är moderbolag till det bolag som har begått en överträdelse, båda kan anses tillhöra en ekonomisk enhet som även omfattar sistnämnda bolag.

- 102 Såsom har angetts i punkterna 42–44 i förevarande dom, kan kommissionen dessutom rikta ett beslut om böter till moderbolaget till ett dotterbolag som har deltagit i en överträdelse av artikel 81 EG utan att visa att moderbolaget varit delaktigt i överträdelsen, under förutsättning att moderbolaget faktiskt utövar ett avgörande inflytande över dotterbolagets affärspolicy.
- 103 Härav följer att det faktum att SCC och SCTC under den aktuella perioden endast utövade gemensam kontroll över WWTE inte i sig hindrar att det konstateras att dessa företag utgjorde en ekonomisk enhet, förutsatt att det visas att SCC och SCTC faktiskt utövade ett avgörande inflytande över WWTE:s affärspolicy.
- 104 Tribunalen har i detta hänseende, i punkterna 172–193 i den överklagade domen, gjort en utförlig prövning av den bevisning kommissionen åberopat innan den, i punkt 194 i den överklagade domen, konstaterade att det genom denna bevisning var styrkt att det faktiskt utövats ett sådant avgörande inflytande.
- 105 Mot bakgrund i synnerhet av de sakförhållanden som prövats i punkterna 182–186 i den överklagade domen, vilka avser det inflytande som SCTC utövat över WWTE, är de överväganden som framgår av punkterna 172–194 i den överklagade domen inte uttryck för någon felaktig rättstillämpning. Tribunalen gjorde en riktig bedömning när den på grundval av dessa överväganden konstaterade att det, i motsats till vad AOI och SCTC hävdade, faktiskt hade utövats ett sådant avgörande inflytande.
- 106 Mot bakgrund av ovanstående kan AOI:s och SCTC:s överklagande inte vinna bifall såvitt avser den första grundens första del.

b) Den första grundens andra del: Åsidosättande av grundläggande rättigheter

i) Parternas argument

- 107 AOI och SCTC har hävdade att vissa av deras grundläggande rättigheter åsidosätts genom den överklagade domen, det vill säga rätten att omfattas av oskuldspresumtionen, legalitetsprincipen samt principen om individuellt ansvar för brott och principen om att straff ska vara individuella, vilka framgår av artiklarna 48 och 49 i stadgan. Enligt AOI och SCTC har ikraftträdandet av stadgan en direkt inverkan i förevarande fall, eftersom nämnda principer alltsedan dess har samma status som primärrätten.
- 108 AOI och SCTC har gjort gällande att det, mot bakgrund av nämnda grundläggande rättigheter, i princip är förbjudet att tillämpa en ansvarspresumtion och att en sådan presumtion endast kan tillåtas om det är fråga om extraordinära omständigheter. Tribunalen har emellertid tillämpat presumtionen om att ett moderbolag faktiskt utövar ett avgörande inflytande över ett dotterbolag då detta bolag är helägt trots att det i förevarande fall inte var fråga om extraordinära omständigheter. Dessutom har AOI och SCTC hävdade att de böter de ålagts inte låg i den lägsta nivån utan var betydande.
- 109 Kommissionen anser att AOI:s och SCTC:s överklagande inte kan tas upp till prövning såvitt avser den andra grundens första del och har bland annat gjort gällande att den bygger på nya argument.

ii) Domstolens bedömning

- 110 Som kommissionen har anfört har AOI och SCTC inte i sin ansökan i första instans framfört de argument som de i detta mål om överklagande åberopat inom ramen för den första grundens andra del.
- 111 Det följer emellertid av fast rättspraxis att om en part tilläts att vid domstolen åberopa en ny grund som denne inte har åberopat vid tribunalen, skulle detta innebära att vederbörande vid domstolen kunde anhängiggöra en mer omfattande tvist än den som tribunalen har prövat. Domstolen är i ett mål om överklagande i princip endast behörig att pröva den rättsliga bedömningen av de grunder som har åberopats vid tribunalen (domen i det ovannämnda målet *AceaElectrabel Produzione* mot kommissionen, punkt 113 och där angiven rättspraxis).
- 112 Överklagandet kan således inte tas upp till prövning såvitt avser den första grundens andra del.
- 113 Den argumentation som sammanfattats i punkt 108 i förevarande dom är under alla förhållanden, med hänsyn till den rättspraxis som nämnts i punkterna 46 och 47 i förevarande dom, uppenbart ogrundad.
- 114 Talan kan följaktligen inte vinna bifall såvitt avser någon del av den första grunden.

2. Den andra grunden för AOI:s och SCTC:s överklagande: Åsidosättande av rätten till försvar och av artikel 48.2 i tribunalens rättegångsregler

a) Parternas argument

- 115 AOI och SCTC har för det första påstått att tribunalen har åsidosatt deras rätt till försvar genom att, i strid med artikel 48.2 i rättegångsreglerna, grunda sin bedömning på ett nytt argument som kommissionen lagt fram i sitt svar på en fråga från tribunalen.
- 116 I nämnda svar upprepade kommissionen de uppgifter den tidigare lämnat om att Universal och Universal Leaf, under det administrativa förfarandet, lyckats motbevisa presumptionen om att moderbolaget faktiskt utövade ett avgörande inflytande över dotterbolaget Deltafina då detta bolag var helägt och påstod, för första gången, att den hade valt att inte grunda sig enbart på denna presumption utan att fastställa ansvaret på dubbla grunder, genom att även beakta ytterligare bevisning som den hävdade saknades när det gällde moderbolagen Universal och Universal Leaf. AOI och SCTC har emellertid inte haft möjlighet att, i sina inlagor, bemöta argumentet avseende tillämpningen av dubbla grunder.
- 117 För det andra har AOI och SCTC framhållit att kommissionen, enligt fast rättspraxis, är skyldig att hålla sig till det resonemang som förs i det omtvistade beslutet och inte i efterhand kan motivera detta vid unionsdomstolen. Detta krav gäller i ännu högre grad för tribunalen.
- 118 AOI och SCTC har anfört att det i skälen 371–373 i det omtvistade beslutet inte hänvisas till kriteriet dubbla grunder som tribunalen lagt till grund för sin bedömning. Tribunalen har således fastställt den metod som kommissionen påstår sig ha tillämpat genom att i efterhand härleda den från det omtvistade beslutets sammanhang. Skälen till att kommissionen eventuellt har uttryckt sig oklart i sitt beslut kan under inga omständigheter motivera att tribunalen avhjälpes dessa brister i kommissionens resonemang eller att den kommer med efterhandsresonemang.

119 Kommissionen anser att överklagandet inte kan tas upp till prövning såvitt avser den andra grunden, eftersom ett argument som bygger på att det förekommit ett rättegångsfel vid tribunalen endast kan prövas i ett mål om överklagande om felet har skadat klagandens intressen. AOI och SCTC har emellertid inte visat att deras intressen skadats. Kommissionen har dessutom hävdats att denna grund är verkningslös.

b) Domstolens bedömning

120 Inledningsvis underkänner domstolen kommissionens argument att överklagandet inte kan tas upp till prövning såvitt avser denna grund. Såsom generaladvokaten har anfört i punkterna 187 och 188 i sitt förslag till avgörande, har AOI och SCTC påstått att deras rätt till försvar åsidosatts. Ett sådant åsidosättande kan, för det fall det skulle visa sig att det har varit fråga om ett sådant, leda till att den överklagade domen upphävs.

121 När det gäller sakfrågan ska det emellertid först konstateras att tribunalen, i motsats till vad AOI och SCTC påstått, inte grundade sin bedömning på ett nytt argument som kommissionen lagt fram under rättegången, utan på sin egen tolkning av det omtvistade beslutet i sin helhet, vilket framgår av punkterna 141 och följande punkter i den överklagade domen. Det framgår särskilt av punkt 147 i den överklagade domen att de uppgifter som kommissionen lämnade i målet vid tribunalen endast beaktades som stöd för tribunalens egen tolkning av det omtvistade beslutet.

122 Domstolen kan således inte godta AOI:s och SCTC:s argument, att tribunalen inte har prövat resonemanget i det omtvistade beslutet utan har grundat sin bedömning på ett nytt argument som kommissionen lade fram under rättegången.

123 Som kommissionen har anfört är dessutom är AOI:s och SCTC:s argument att artikel 48.2 i tribunalens rättegångsregler åsidosatts verkningslöst. I motsats till vad dessa bolag påstått kan denna bestämmelse under alla förhållanden inte tolkas så, att den syftar till att begränsa tribunalens utrymme för skönsmässig bedömning på ett sådant sätt att tribunalen inte kan lägga en viss tolkning av ett beslut till grund för sin bedömning av det skälet att samma tolkning, i ett för sent skede, har föreslagits av en av parterna i målet. Härtill kommer att AOI och SCTC har haft tillfälle att, under förhandlingen vid tribunalen, ta ställning till kommissionens uppgifter.

124 Härav följer att överklagandet inte kan vinna bifall såvitt avser den andra grunden.

3. Den tredje grunden för AOI:s och SCTC:s överklagande: Åsidosättande av principen om likabehandling

a) Parternas argument

125 AOI och SCTC har inledningsvis gjort gällande att tillämpningen av kriteriet dubbla grunder – vilket tribunalen lade till grund när den fastställde att det varit fråga om ett faktiskt utövande av avgörande inflytande och när den, mot bakgrund härav, ålade moderbolagen ansvar för de helägda dotterbolagens agerande – medför tre fall av felaktig rättstillämpning.

126 Denna metod hävdas, för det första, ge upphov till diskriminering mellan bolag i förhållande till hållbarheten av deras argumentation i målet. Genom att, såsom en säkerhetsåtgärd, tillämpa en metod varigenom de fall då den aktuella presumtionen kan anses motbevisad avgörs utifrån förekomsten av ytterligare bevisning, har kommissionen behandlat de bolag som avses i det omtvistade beslutet på ett spekulativt och diskriminerande sätt jämfört med de bolag som inte berörs av beslutet.

- 127 AOI och SCTC anser, för det andra, att tribunalen gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den fann att kommissionen hade höjt beviskravet, eftersom tribunalen inte nämnde att kommissionen hade begränsat tillämpningen av den aktuella presumtionen till de fall där det fanns ytterligare bevisning. Kommissionen skulle således ha kunnat lägga presumtionen som sådan, utan ytterligare stöd, till grund för att det varit fråga om ett faktiskt utövande av avgörande inflytande.
- 128 AOI och SCTC har, för det tredje, anfört att kommissionen, i skäl 376 i det omtvistade beslutet, fann att Universal och Universal Leaf inte kunde hållas ansvariga, eftersom det inte fanns något i handlingarna i ärendet som tydde på att dessa bolag verkligen hade deltagit i överträdelsen. Eftersom kommissionen aldrig bekräftade att SCC eller SCTC verkligen hade deltagit i den överträdelse som WWTE begått, men trots detta höll dessa bolag ansvariga för överträdelsen, har kommissionen emellertid tillämpat olika kriterier vid bedömningen av bolagens ansvar och således åsidosatt principen om likabehandling.
- 129 AOI och SCTC har även gjort gällande att principen om likabehandling åsidosatts vid tillämpningen av den aktuella metoden för åläggande av ansvar för överträdelsen.
- 130 Enligt AOI och SCTC kunde tribunalen inte avgöra om de diskriminerats i förhållande till Deltafina, Universal och Universal Leaf, eftersom den inte gjorde någon prövning av huruvida de tre sistnämnda företagen utgjorde en enda ekonomisk enhet. Det framgår dessutom av handlingarna i ärendet att Universal hade upplyst kommissionen om att det stod bakom beslutet från dess dotterbolag Taes att samarbeta med kommissionen och att två dotterbolag hade deltagit i de aktuella förfarandena, vilket skulle kunna tyda på att Universal utövade ett avgörande inflytande över sina dotterbolag.
- 131 Enligt AOI och SCTC befann sig SCC och SCTC dessutom i en liknande situation som Universal och Universal Leaf, eftersom alla dessa företags dotterbolag var helägda. Eftersom tribunalen delvis ogiltigförklarade det omtvistade beslutet i den del det avsåg TCLT, borde den, för att undvika diskriminering i förhållande till Universal och Universal Leaf, även ha ogiltigförklarat den del där SCC och SCTC ålades ansvar.

b) Domstolens bedömning

- 132 Domstolen ska först behandla frågan om kriteriet dubbla grunder, vilket kommissionen – enligt vad tribunalen anfört – tillämpade vid fastställandet av vilket ansvar som åvilade de moderbolag vars dotterbolag deltagit i den kartell som avses i det omtvistade beslutet. Det kan här erinras om att tribunalen har kommit till slutsatsen att kommissionen använde detta tillvägagångssätt efter en utförlig analys av det omtvistade beslutet och att tribunalen, såsom har konstaterats i punkt 121 i förevarande dom, inte gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den gjorde denna analys.
- 133 Domstolen delar tribunalens tolkning av det omtvistade beslutet, genom vilken den underkände AOI:s och SCTC:s påstående att det framgår av skäl 376 i det omtvistade beslutet att det var på grund av bristen på bevis för att Universal Leaf och Universal verkligen hade deltagit i överträdelsen som kommissionen hade beslutat att inte hålla dessa bolag ansvariga härför. En sådan tolkning som den som nämnda bolag förordat skulle nämligen stå i strid med innehållet i det omtvistade beslutet som helhet, och särskilt med skälen 18, 376, 384, 391, 392, 397, 399 och 400 i beslutet, vilka tribunalen för övrigt prövat i punkterna 133 och följande punkter i den överklagade domen.
- 134 Det har dessutom, i punkterna 51–53 i förevarande dom, konstaterats att tribunalen – med hänsyn till de tvivel som kommissionen hade haft avseende lagenligheten av ett beslut som endast grundar sig på den icke motbevisade presumtionen om avgörande inflytande – hade grund för sitt ställningstagande att kommissionen, i förevarande fall, kunde välja att uppställa en strängare bevisbörd för sin bedömning än den som i princip hade ansetts tillräcklig enligt den rättspraxis som nämnts i punkterna 46 och 47 i förevarande dom.

- 135 Kriteriet dubbla grunder, vilket tribunalen tillämpade, är ett objektivt kriterium. Det kräver nämligen endast att det läggs fram bevisning som bekräftar presumtionen för att det aktuella moderbolaget utövar ett avgörande inflytande på sitt dotterbolag då det är helägt. I motsats till vad AOI och SCTC har påstått grundar sig detta kriterium således inte på hållbarheten av den argumentation som lagts fram av de bolag som avses i det omtvistade beslutet.
- 136 När det gäller tillämpningen av kriteriet dubbla grunder i förevarande fall finner domstolen att AOI och SCTC, genom sin argumentation, i huvudsak har gjort gällande att tribunalen borde ha prövat huruvida Deltafina, Universal och Universal Leaf utgjorde en enda ekonomisk enhet och att tribunalen, om så befanns vara fallet, borde ha ogiltigförklarat det omtvistade beslutet i den del det avsåg SCC och SCTC, eftersom dessa bolag hade diskriminerats i förhållande till Universal och Universal Leaf.
- 137 I detta hänseende räcker det att erinra om att tribunalen gjorde en riktig bedömning när den, i punkterna 141–147 i den överklagade domen, fann att kommissionen hade tillämpat samma rättsliga kriterium på alla moderbolagen och att den, förutom i TCLT:s fall, hade avgjort huruvida bolagen skulle åläggas ansvar eller inte utifrån förekomsten av bevisning som bekräftade presumtionen för att moderbolagen utövade ett avgörande inflytande över sina respektive dotterbolag då dessa bolag var helägda.
- 138 Mot bakgrund härav har AOI och SCTC inte styrkt att principen om likabehandling har åsidosatts och deras överklagande kan således inte vinna bifall såvitt avser den tredje grunden.

4. Yrkandet om nedsättning av böterna

- 139 AOI och SCTC har gjort gällande att de böter de ålagts ska nedsättas för det fall att det omtvistade beslutet ogiltigförklaras.
- 140 Enligt vad som framgår av ovanstående överväganden ska det omtvistade beslutet inte ogiltigförklaras och därför ska yrkandet om nedsättning av de böter som ålagts AOI och SCTC, vilket för övrigt inte framställts vid tribunalen, ogillas.
- 141 Då överklagandet inte kan vinna bifall såvitt avser någon av de grunder som AOI och SCTC åberopat ska det ogillas i sin helhet.

V – Rättegångskostnader

- 142 Enligt artikel 69.2 i domstolens rättegångsregler, som enligt artikel 118 i rättegångsreglerna är tillämplig i mål om överklagande, ska tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats.
- 143 Kommissionen har yrkat att AOI och SCTC ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna för överklagandet i mål C-628/10 P. Eftersom AOI och SCTC har tappat målet, ska kommissionens yrkande bifallas.
- 144 AOI och SCTC har yrkat att kommissionen ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna för överklagandet i mål C-14/11 P. Eftersom kommissionen har tappat målet, ska AOI:s och SCTC:s yrkande bifallas.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (stora avdelningen) följande:

1) Överklagandena ogillas.

- 2) **Alliance One International Inc. och Standard Commercial Tobacco Company Inc. ska bära sina rättegångskostnader och ersätta Europeiska kommissionens rättegångskostnader för överklagandet i mål C-628/10 P.**
- 3) **Europeiska kommissionen ska bära sina rättegångskostnader och ersätta de rättegångskostnader som Alliance One International Inc., Standard Commercial Tobacco Company Inc. och Trans-Continental Leaf Tobacco Corp. Ltd har haft för överklagandet i mål C-14/11 P.**

Underskrifter